

Pracovní úraz

Zatímco z hlediska naplnění předpokladů odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úrazu podle ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce (uvažováno z hlediska základu nároku) je třeba, aby k poškození zdraví zaměstnance došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, není již podmínkou, aby škoda, kterou zaměstnanec v příčinné souvislosti s pracovním úrazem utrpěl, vznikla výlučně v pracovním poměru (v pracovním vztahu). Jestliže ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce stanoví odpovědnost zaměstnavatele za veškerou „škodu vzniklou pracovním úrazem“, tedy nejen tu škodu, k níž dojde v rámci pracovního poměru, je na místě závěr, že odpovědnost zaměstnavatele zahrnuje veškerou skutečnou škodu, která zaměstnanci vznikla, není-li tato odpovědnost pro určitý druhově vymezený okruh případů výslovně vyloučena, nebo jestliže zákon stanoví, že určitý případ majetkové újmy se za škodu nepovažuje.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 3460/2012, ze dne 16.12.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce L. Š., zastoupeného Mgr. T.K., advokátem se sídlem v L., proti žalované S.uhelné, právnímu nástupci, a. s., se sídlem v S., zastoupené JUDr. P.T., advokátem se sídlem v Karlových Varech, Polská č. 4, o odškodnění pracovního úrazu, vedené u Okresního soudu v Sokolově pod sp. zn. 7 C 242/2008, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 30. května 2012, č. j. 12 Co 228/2012-121, tak, že rozsudek krajského soudu a rozsudek Okresního soudu v Sokolově ze dne 1. června 2011 č. j. 7 C 242/2008-98 se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Sokolově k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 22.261,-Kč s úrokem z prodlení jako náhradu za ztrátu na výdělků za dobu po skončení pracovní neschopnosti od prosince 2007 do května 2008. Žalobu odůvodnil tím, že u právního předchůdce žalované, koncernového podniku Palivový kombinát 25. únor Vřesová, utrpěl dne 15.6.1989 pracovní úraz, za který zaměstnavatel nese plnou odpovědnost. Náhrada za ztrátu na výdělků mu byla poskytována do července 2001, a od srpna 2001 žalovaná přestala náhradu poskytovat, neboť žalobce byl v době od 1.8.2001 do 30.11.2007 osobou samostatně výdělečně činnou. Dne 3.12.2007 oznámil žalované ukončení své činnosti jakožto OSVČ a oznámil nástup do zaměstnání, a požádal o obnovení výplaty náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti do průměrného výdělků „před vznikem pracovního úrazu valorizovaného dle příslušných právních předpisů“. Žalovaná však odmítla náhradu za ztrátu na výdělků poskytovat.

Okresní soud v Sokolově rozsudkem ze dne 1.6.2011 č.j. 7 C 242/2008-98 rozhodl, že nárok žalobce na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti je od 1.12.2007 v plném rozsahu po právu a že o výši nároku a o náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku. Ve věci samé vycházel ze zjištění, že „jedinou příčinou současného zdravotního stavu žalobce je úraz z roku 1989“, že „ve zdravotním stavu žalobce a jeho pracovní schopnosti nedošlo od roku 2001 k žádné změně“, a že „právní předchůdce žalované náhradu za ztrátu na výdělků přestal vyplácet nikoliv proto, že by se v roce 2001 poměry na straně žalobce (jeho zdravotní stav) podstatně změnily, ale proto, že žalobce i přes zdravotní omezení v důsledku pracovního úrazu měl od srpna 2001 vyšší příjmy“. Na základě uvedených zjištění pak soud prvního stupně uzavřel, že „vzhledem k tomu, že

zdravotní stav žalobce se od roku 1996 (a tedy ani v roce 2001, ani v roce 2007) nezměnil (nezlepšil), trvá jeho nárok na vyplácení náhrady za ztrátu na výdělků - renty od prosince 2007“.

K odvolání žalované Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 30.5.2012 č.j. 12 Co 228/2012-121 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil „v tom správném znění, že nárok žalobce na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti je co do základu po právu“. Vycházel ze zjištění, že v měsíci červenci 2001, kdy byl žalobci odňat částečný invalidní důchod, nedošlo ke zlepšení jeho zdravotního stavu, pouze se legislativně změnila kritéria pro přiznání částečného invalidního důchodu a žalobce začal podnikat. Tuto činnost ukončil k 30.11.2007, neboť s ohledem na zdravotní problémy nebyl schopen dál toto pracovní zařazení vykonávat. Znalecký posudek „Univerzity Karlovy“ hodnotí zdravotní stav žalobce na stejné úrovni jako v roce 1996, kdy mu žalovaná náhradu za ztrátu na výdělků vyplácela, „a proto je nepochybné, že od roku 2007 došlo k takové změně poměrů, pro kterou není žalobce schopen dosahovat stejného příjmu výlučně pro zdravotní potíže související s pracovním úrazem u žalované, jako osoba jeho věku bez zdravotního postižení, kdy jiným poškozením zdraví žalobce netrpí“. „Pouze pro zdravotní omezení, které je v přímé souvislosti s pracovním úrazem, má žalobce výrazně sníženou možnost výběru zaměstnání, s ohledem na zdravotní omezení není schopen dosahovat stejných příjmů jako zdravý člověk“, a proto je správný závěr soudu prvního stupně, že nárok žalobce je co do základu po právu.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, ve kterém považovala za „stěžejní otázky“ zásadního právního významu to, zda lze považovat za podstatnou změnu poměrů na straně poškozeného zaměstnance vedoucí ke vzniku nároku výlučně snížení jeho příjmů, aniž by došlo k objektivnímu zhoršení jeho zdravotního stavu, popřípadě, zda lze považovat za podstatnou změnu poměrů zvýšení příjmu poškozeného zaměstnance v důsledku zahájení podnikání, a zda mohlo dojít k „tzv. obnovení“ nároku zaměstnance na výplatu renty v důsledku ukončení jeho podnikání, aniž objektivně došlo ke změně zdravotního stavu, respektive ke změně poměrů na straně zaměstnance. Poukázal na odlišné závěry obou soudů, když soud prvního stupně vycházel z toho, že zdravotní stav žalobce se nezměnil a že tedy trvá jeho nárok na vyplácení náhrady za ztrátu na výdělků, zatímco odvolací soud dospěl k závěru, že došlo ke změně poměrů, pro kterou není žalobce schopen dosahovat stejného příjmu výlučně pro zdravotní potíže. Podle názoru odvolatele, dospěl-li soud prvního stupně k závěru, že na straně žalobce ke změně poměrů nedošlo a že došlo pouze k obnovení nároku na rentu od roku 2007, pak toto „obnovení“ judikatura nepřipouští a ani zákoník práce neupravuje. Soud prvního stupně měl tedy zkoumat výlučně to, zda došlo k další změně poměrů, a tedy, zda jsou splněny podmínky pro vznik, nikoliv znovuobnovení nároku. Jestliže potom odvolací soud dovodil, že zdravotní stav žalobce se oproti roku 1996 objektivně nezměnil, potom podle názoru odvolatele nedošlo ani k další podstatné změně poměrů na straně žalobce a potažmo ani k opětovnému vzniku nároku žalobce na náhradu za ztrátu na výdělků, jak vyžaduje ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce. Jestliže zvýšení výdělků žalobce představuje změnu poměrů na straně poškozeného, v důsledku něhož poškozenému zaniká nárok na náhradu za ztrátu na výdělků, měly se soudy zabývat otázkou, zda došlo ke splnění podmínek pro opětovný vznik nároku na náhradu za ztrátu na výdělků. Žalovaná dále namítala, že nikdy nečinila nesporným, že by žalobce přestal podnikat právě v důsledku zhoršení zdravotního stavu, že soudy nijak nezkoumaly okolnost, zda žalobce pouze pro zdravotní omezení má výrazně sníženou možnost výběru zaměstnání a není schopen s ohledem na zdravotní omezení dosahovat stejných příjmů jako zdravý člověk, že odvolací soud nepřihlédl ani k dalším tvrzením a argumentům žalovaného, z nichž je patrné, že zdravotní stav byl a je od roku 2004 stabilizován, že žalobci byl odebrán i částečný invalidní důchod, že neexistuje ani příčinná souvislost mezi žalobcem tvrzenou škodou, a že se ani nezabýval tím, zda byly ze strany žalobce splněny podmínky podle ustanovení § 195 odst. 3 zák. práce. Vadu řízení pak spatřoval v zadání znaleckého posudku, podle něhož měl znalec odpovědět na otázku, zda je omezení schopnosti žalobce v příčinné souvislosti s jeho úrazem z roku 1989. Podle názoru žalovaného ovšem znalci nepřísluší hodnotit otázku existence příčinné souvislosti, neboť nejde o otázku skutkovou, ale o

otázku výlučně právní, kterou je oprávněn hodnotit výlučně soud. Žalovaná navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31.12.2012 (dále též jen „o.s.ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1.1.2013 (srov. Čl. II bod 7 zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), se nejprve zabýval tím, zda v posuzovaném případě je dovolání přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř.], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř.], nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.].

Podle ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) dovolání podle odst. 1 není přípustné ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50.000,- Kč a v obchodních věcech 100.000,- Kč; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

V dané věci žalovaná napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, jenž rozhodl mezitímním rozsudkem (§ 152 odst. 2 o.s.ř.) o základu nároku tak, že nárok žalobce na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti je od 1.12.2007 v plném rozsahu po právu a že o výši nároku a o náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku. I když žalobce uplatnil žalobou náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za období od 12.1.2007 do 31.5.2008 ve výši 22.261,- Kč, je třeba z hlediska přípustnosti dovolání ve smyslu ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o.s.ř. uvážit, že dovoláním dotčeným výrokem nebylo rozhodnuto o peněžitém plnění, neboť pro rozhodování o základu nároku ve smyslu ustanovení § 152 odst. 2 o.s.ř. je charakteristické, že ještě není napevno postaveno, jaká bude výše nároku, o níž následně bude rozhodováno v konečném rozsudku. Z uvedeného vyplývá, že pro přípustnost dovolání proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen tzv. mezitímní rozsudek soudu prvního stupně, nemá význam skutečnost, že žalobou uplatněné peněžité plnění v době rozhodování o základu nároku nepřevyšuje 50.000,- Kč. Proto dále příslušelo posoudit, zda jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř.

Žalovaná napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci samé potvrzen. Protože dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. není v této věci přípustné (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno žádné rozhodnutí ve věci samé, které by odvolací soud zrušil) může být přípustnost dovolání v této věci založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. přitom není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o.s.ř. dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o.s.ř. se nepřihlíží.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci - mimo jiné - zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu nepodléhá - srov. § 241a odst. 2 a § 242 odst. 3 o.s.ř.), že žalobce dne 15.9.1989 utrpěl u právního předchůdce žalované pracovní úraz, který mu pro jeho následky poskytoval náhradu za ztrátu na výdělku do července 2001. Od 1.8.2001 začal žalobce samostatně podnikat jako autodopravce, a „i přes zdravotní omezení v důsledku pracovního úrazu měl od srpna 2001 vyšší příjmy“. Dne 3.12.2007 žalobce požádal o „obnovení“ výplaty náhrady za ztrátu na výdělku, neboť ukončil činnost OSVČ a v nově navázaném pracovním poměru došlo k poklesu jeho příjmu oproti valorizovanému průměrnému výdělku „před vznikem pracovního úrazu“; žalovaná tuto náhradu odmítla poskytovat.

Za tohoto skutkového stavu řešil odvolací soud - jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku - mimo jiné právní otázku, jaký vliv na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti a na její trvání má okolnost, že příjmy zaměstnance po delší dobu převyší průměrný výdělek, který byl pro poskytování náhrady určující. Protože tato právní otázka dosud nebyla dovolacím soudem ve všech souvislostech vyřešena, představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalované proti rozsudku odvolacího soudu je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Nárok žalobce na náhradu za ztrátu na výdělku z důvodu pracovního úrazu ze dne 15.9.1989 žalobci vznikl za účinnosti zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce (dále též jen „ZPr“). Předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele vůči zaměstnanci za škodu při pracovním úrazu podle ustanovení § 190 odst. 1 ZPr byly pracovní úraz (poškození na zdraví zaměstnance nebo jeho smrt úrazem, k němuž došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním), vznik škody a příčinná souvislost mezi pracovním úrazem a vznikem škody. O vztah příčinné souvislosti se jedná tehdy, vznikla-li škoda následkem pracovního úrazu (tj. bez pracovního úrazu by škoda nevznikla tak, jak vznikla). Odpovědnost za škodu při pracovním úrazu je tzv. objektivní odpovědností; zaměstnavatel tedy odpovídá za samotný výsledek (za škodu), aniž je uvažováno jeho případné zavinění.

Škoda, která vzniká následkem pracovního úrazu, spočívá též ve ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity). Ke ztrátě na výdělku dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem pracovního úrazu snížena (omezena) nebo zanikla, a účelem náhrady za tuto ztrátu je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro následky pracovního úrazu dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením. Škoda spočívající ve ztrátě na výdělku je majetkovou újmou, která se stanoví ve výši rozdílu mezi výdělkem zaměstnance před vznikem škody a výdělkem po poškození, k němuž je třeba připočítat případný invalidní nebo částečný invalidní důchod poskytovaný z téhož důvodu; tímto způsobem jsou vyjádřeny snížení (omezení) nebo ztráta pracovní způsobilosti poškozeného zaměstnance a jeho neschopnost dosahovat pro následky pracovního úrazu stejný výdělek jako před poškozením.

S názorem odvolacího soudu, který - jak plyne z kontextu odůvodnění jeho rozhodnutí - v podstatě přisvědčil žalobci, že se nárok na náhradu za ztrátu na výdělku může „obnovit“, jestliže příjmy

poškozeného poklesnou pod výši původně zjištěného průměrného výdělku před vznikem škody, nelze vyslovit souhlas.

Východiskem úvah v tomto směru může být skutečnost, že, jsou-li všechny předpoklady odpovědnosti za škodu při pracovních úrazech - tak jako tomu bylo v projednávané věci - splněny, dochází ke vzniku nároku na náhradu za ztrátu na výdělku, a zaměstnavatel je povinen hradit zaměstnanci tuto náhradu za ztrátu na výdělku do té doby, dokud nenastane skutečnost, která představuje změnu okolností, které byly rozhodující pro určení výše náhrady škody, tj. dokud nedojde ke změně poměrů ve smyslu ustanovení § 202 odst.1 ZPr.

Změna v okolnostech, které byly rozhodující pro určení výše škody, má podle ustanovení § 202 odst. 1 ZPr význam jen tehdy, týká-li se poměrů poškozeného (právní úprava se změnou poměrů, která nastala u odpovědného subjektu, žádné právní následky nespojuje), spočívá-li změna poměrů přímo v osobě poškozeného a jde-li o změnu podstatnou. Pro závěr, zda došlo k podstatné změně poměrů ve smyslu tohoto ustanovení, je nezbytné porovnat poměry poškozeného, které byly rozhodující pro určení výše náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity), a nové poměry poškozeného.

V projednávané věci z obsahu spisu vyplývá (jak sám žalobce z toho vychází), že příjmy, jichž žalobce dosahoval poté, co od 1.8.2001 začal vykonávat samostatnou výdělečnou činnost, byly pravidelně vyšší, než jeho průměrný výdělek před vznikem škody. Jestliže výdělek po pracovním úrazu, jehož zaměstnanec dosáhl, aniž pro to musel vynakládat zvýšené pracovní úsilí, vzroste (spolu s případným částečným invalidním důchodem takovým způsobem, že je pravidelně vyšší, než průměrný výdělek před vznikem škody, má tato nová okolnost za následek, že zde nevzniká nadále rozdíl mezi výdělkem zaměstnance před vznikem škody a jeho výdělkem po poškození, tj. materiální újma vznikající ztrátou pracovní způsobilosti zaměstnance. Uvedená skutečnost znamená, že následky pracovního úrazu zaměstnanci nadále nebrání dosahovat stejný a vyšší výdělek, než jaký měl před vznikem škody (zpravidla v době před pracovním úrazem) a škoda na výdělku mu již nevzniká. Protože jde o změnu výdělkových poměrů zaměstnance, které byly rozhodující pro určení výše náhrady škody, je třeba situaci, kdy výdělků poškozeného zaměstnance po pracovním úrazu přesahují pravidelně za delší období, tj. nikoli ojediněle a výjimečně, jeho průměrný výdělek před vznikem škody, považovat za podstatnou změnu poměrů ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. ZPr; důsledkem této změny je, že od okamžiku, kdy nastala, nárok na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti podle ustanovení § 195 ZPr zanikl a náhrada za ztrátu na výdělku z tohoto titulu zaměstnanci nadále nepřísluší (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.12.1999 sp. zn. 21 Cdo 1923/99).

Okolnost, že se jedná o příjem dosahovaný při podnikatelské činnosti, nemá na uvedený závěr vliv. Poškozený zaměstnanec totiž nemusí svůj „výdělek po pracovním úrazu“ vždy dosahovat za vykonanou práci v pracovním poměru nebo v poměru obdobném pracovnímu poměru. Začne-li zaměstnanec vykonávat po pracovním úrazu jako podnikatel (§ 2 odst. 2 obč. zák.) - místo nebo vedle činnosti konané v pracovním poměru nebo v poměru obdobném pracovnímu poměru - soustavnou činnost vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, představují jeho příjmy z podnikání rovněž výdělek po pracovním úrazu ve smyslu ustanovení § 195 odst. 1 ZPr. Také tyto příjmy totiž mohou být ovlivněny tím, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem pracovního úrazu snížena (omezena) a že tedy zaměstnanec není schopen při svém podnikání dosahovat pro své zdravotní postižení způsobené pracovním úrazem takové příjmy, které by odpovídaly výdělku, jenž měl před poškozením.

Na uvedeném závěru nic nemění skutečnost, že výše příjmů z podnikání podnikatele - fyzické osoby je ovlivňována nejen tím, jaké úsilí podnikatel při svém podnikání sám vynaložil, ale i dalšími faktory (například poptávkou po výrobcích, které vyrábí, cenou výrobků a vynaloženými náklady a

investicemi). Uvedené skutečnosti, ovlivňující výsledky podnikání (zejména zisk), jsou s podnikáním nutně spojeny stejně jako to, že výše výdělku (mzdy nebo platu) zaměstnance z pracovního poměru nebo z poměru obdobného pracovnímu poměru závisí nejen na pracovním úsilí zaměstnance, ale i na poměrech jeho zaměstnavatele, zejména na tom, jakou mzdu poskytuje svým zaměstnancům podle kolektivní, pracovní nebo jiné smlouvy, popřípadě jaký plat zaměstnancům náleží podle právních předpisů (srov. též odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 4.6.2002 sp. zn. 21 Cdo 1735/2001).

Zanikl-li tímto způsobem nárok zaměstnance na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, nelze úspěšně dovozovat (jak z toho žalobce v žalobě v podstatě vychází), že tento nárok ve své obecné „latentní“ podobě přetrvává, a že, dojde-li někdy v budoucnu znovu ke změně výše dosahovaného výdělku po pracovním úraze, že se tento nárok „obnoví“ ve v rozdílu mezi původním (popřípadě valorizovaným) průměrným výdělkem před vznikem škody a sníženým výdělkem po pracovním úraze. V takovém případě (nejedná-li se o věc, o které bylo dříve soudem pravomocně rozhodnuto, nebo o které byla uzavřena dohoda o narovnání) je třeba vycházet z toho, že, zanikl-li v minulosti původní nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, nová ztráta na výdělků představuje vznik nového nároku, kdy splnění předpokladů odpovědnosti zaměstnavatele za tento nový nárok je třeba posoudit znovu. S ohledem na to, že žalobci vzniklo (mělo podle jeho tvrzení vzniknout) právo na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti dnem 1.12.2007, je třeba tento nárok posuzovat podle zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, ve znění v této době účinném (dále jen - „zák. práce“).

Předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele vůči zaměstnanci za škodu při pracovním úraze jsou podle ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce pracovní úraz, (poškození zdraví zaměstnance, k němuž došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním), vznik škody a příčinná souvislost mezi vznikem pracovního úraze a vznikem škody.

Škodou se rozumí újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (tj. majetková újma) a je objektivně vyjádřitelná v penězích. Zatímco z hlediska naplnění předpokladů odpovědnosti organizace za škodu při pracovním úraze podle ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce (uvažováno z hlediska základu nároku) je třeba, aby k poškození zdraví zaměstnance došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, není již podmínkou, aby škoda, kterou zaměstnanec v příčinné souvislosti s pracovním úrazem utrpěl, vznikla výlučně v pracovním poměru (v pracovním vztahu). Jestliže ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce stanoví odpovědnost zaměstnavatele za veškerou „škodu vzniklou pracovním úrazem“, tedy nejen tu škodu, k níž dojde v rámci pracovního poměru, je na místě závěr, že odpovědnost zaměstnavatele zahrnuje veškerou skutečnou škodu, která zaměstnanci vznikla, není-li tato odpovědnost pro určitý druhově vymezený okruh případů výslovně vyloučena [srov. např. ustanovení § 265 odst. 1 písm. d), část věty za středníkem, zák. práce], nebo jestliže zákon stanoví, že určitý případ majetkové újmy se za škodu nepovažuje (srov. např. § 374 zák. práce).

Škoda, která vzniká následkem pracovního úraze, spočívá též ve ztrátě na výdělků [§ 369 odst. 1 písm. a) zák. práce]. Ke ztrátě na výdělků dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem pracovního úraze snížena (omezena) nebo zanikla; účelem náhrady za ztrátu na tomto výdělků je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro své zdravotní postižení, způsobené následky pracovního úraze, dosahovat trvale nebo dočasně takový výdělek (příjem kladený výdělků na roveň), který měl před poškozením. Škoda spočívající ve ztrátě na výdělků je tedy majetkovou újmou, která se stanoví ve výši rozdílu mezi výdělkem zaměstnance před vznikem škody a výdělkem (nebo jiným příjmem včetně dávek nemocenského) po poškození; tímto způsobem jsou vyjádřeny snížení (omezení) nebo ztráta pracovní způsobilosti poškozeného a jeho neschopnost dosahovat pro následky pracovního úraze výdělek jako před poškozením.

„Ztrátou na výdělků“ ve smyslu ustanovení § 369 odst. 1 písm. a) zák. práce je třeba rozumět nejen újmu (ztrátu) na mzdě (platu) pobírané z pracovního poměru. Ztrátou na výdělků ve smyslu ustanovení § 369 odst. 1 písm. a) zák. práce je peněžní vyjádření újmy - veškeré škody - vzniklé v důsledku snížení (omezení) či ztráty schopnosti zaměstnance vykonávat v souladu s právními předpisy výdělečnou činnost. Z tohoto hlediska není významné, v jaké oblasti zaměstnanec utrpěl ztrátu na výdělků, tj. zda se tak stalo v hlavním nebo vedlejším pracovním poměru, v souběžných pracovních poměrech, v pracovním vztahu založeném na podkladě dohody o pracovní činnosti, anebo při výdělečné činnosti konané vlastním jménem a na vlastní odpovědnost zaměstnance na základě povolení příslušného orgánu státní správy. Podstatné je, zda případnou škodu zaměstnanec utrpěl při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (§ 366 odst. 1 zák. práce). Ve prospěch opačného názoru nelze argumentovat ani tím, že výdělečná činnost vykonávaná vlastním jménem a na vlastní odpovědnost není konána v rámci pracovněprávního vztahu a v důsledku toho není průměrný výdělek zjišťován podle pracovněprávních předpisů. Zjištění průměrného výdělků před vznikem škody je totiž skutečností, která je rozhodná pro výpočet výše nároku, tj. skutečností, která sama o sobě nemá vliv na právní posouzení základu nároku podle ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce. Proto okolnost, zda je průměrný výdělek před vznikem škody zjišťován na základě pracovněprávních předpisů, anebo jiných předpisů, například na základě ustanovení § 2 odst. 1, 2 nařízení vlády č. [258/1995](#) Sb. též „podle okolností jednotlivého případu zejména z daňového přiznání“, není z hlediska vlastní existence a trvání odpovědnostního vztahu významná. Za těchto okolností u zaměstnance, který utrpěl pracovní úraz v pracovním poměru, může být z výše uvedených důvodů ztrátou na výdělků ve smyslu ustanovení § 369 odst. 1 písm. a) zák. práce i případná újma - ztráta na výdělků, která mu vznikla proto, že v důsledku pracovního úrazu utrpěného dříve v pracovním poměru u odpovědného zaměstnavatele, nebyl schopen nadále vykonávat výdělečnou činnost konanou vlastním jménem a na vlastní odpovědnost (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.3.1997 sp. zn. 3 Cdon 953/96, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek roč. 1998, poř. č. 7).

V projednávané věci z obsahu spisu vyplývá, že od té doby, kdy žalobce začal v srpnu 2001 vykonávat samostatnou výdělečnou činnost v autodopravě, jeho příjmy dlouhodobě přesahovaly jeho průměrný výdělek dosahovaný před vznikem škody z pracovního úrazu ze dne 15.6.1989. Protože - jak žalobce uvádí - „v posledním roce a půl“ bylo práce více a jeho zdravotní „problémy s končetinou“ se prohlubovaly, ukončil v prosinci 2007 práci jako OSVČ, a nastoupil do pracovního poměru s poklesem výdělků (příjmu). Východiskem pro výpočet případné nové náhrady za ztrátu na výdělků však v tomto případě nemůže být průměrný výdělek rozhodný pro výpočet dříve pobírané náhrady za ztrátu na výdělků, nýbrž průměrný výdělek stanovený na základě příjmů dosahovaných před (tvrzeným) vznikem škody (srov. kupříkladu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8.4.1999 sp. zn. 21 Cdo 350/98, uveřejněný v časopise Soudní judikatura roč. 1999, poř. č. 132). Okolnost, že žalobce při vyčíslení, čeho se žalobou domáhá, vycházel z průměrného výdělků dosahovaného u žalované (jejího právního předchůdce), je důsledkem jeho právního názoru, nepředstavuje však skutečnost, kterou by byl soud ve smyslu ustanovení § 153 odst. 2 o.s.ř. vázán. Požaduje-li totiž poškozený zaměstnanec náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) do výše průměrného výdělků dosahovaného u zaměstnavatele, který mu za škodu podle ustanovení § 366 odst. 1 zák. práce odpovídá, není porušením ustanovení § 153 odst. 2 o.s.ř., stanoví-li soud výši náhrady za ztrátu na výdělků v souladu s ustanovením § 371 zák. práce podle jiných příjmů poškozeného (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8.4.1999 sp. zn. 21 Cdo 350/98, uveřejněný v časopise Soudní judikatura roč. 1999, poř. č. 132).

Protože žalobce, který se domáhá náhrady škody na výdělků způsobené pracovním úrazem, měl procesní povinnost tvrdit [srov. § 101 odst. 1 písm. a) o.s.ř.] a posléze i prokázat [srov. § 101 odst. 1 písm. b) a § 120 odst. 1 o. s. ř.] všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik odpovědnosti za škodu, a protože v důsledku svého (vadného) právního názoru svoji procesní povinnost tvrzení

nepatřičně zaměřil ke skutečnostem, které nebyly pro posouzení věci významné a zejména blíže neuvedl, za jakých konkrétních pracovních podmínek pracoval jako autodopravce, co konkrétně se mu s ohledem na následky pracovního úrazu začalo stávat překážkou pro další výkon této činnosti, jaké obtíže musel v souvislosti s následky úrazu překonávat, měl být s ohledem na výše uvedenou možnost právního posouzení poučen ve smyslu ustanovení § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř., aby s přihlédnutím k obsahu stanovených odpovědnostních předpokladů doplnil vylíčení rozhodujících skutečností a nabídl k nim potřebné důkazy. Protože mu nebylo poskytnuto poučení ve smyslu ustanovení § 118a o.s.ř., ač se tak mělo z objektivního hlediska stát, je řízení postiženo vadou, přestože absence takového poučení měla původ v jiném právním posouzení věci (srov. kupříkladu rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.3.2004 sp. zn. 29 Odo 149/2002, uveřejněný v časopise Soudní judikatura roč. 2004, pod č. 49).

Protože rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, Nejvyšší soud České republiky jej podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o.s.ř.).

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)